

Tartalom

A képek leckéje: az önbizalomhiány veszélye 3

*Nemcsak a Teremtőben,
önmagunkban is fontos hinni*

Az angyalok megérik imáink illatát 5

*Egésznapos cselekedeteink
és viselkedésünk gyümölcse: az ima*

Formálódó egyéniségek 7

A személyiség változik, hiába tűnik állandónak

Köszöntő

Kedves Olvasó,

Ahogy a közismert mondás tartja: két zsidó, három vélemény.

Sokfélék vagyunk, mégis mindnyájan ugyanazt a Tórárt kaptuk meg a Teremtőtől: a 613 parancsolatot, amik a teljesség felé vezetik a lelki fejlődésünket.

Mindenkinek megvannak a „kedvenc micvéi”. Ha ezeket megkeressük, és megértjük, hogy miért szeretjük őket, ezáltal többet megérthetünk a saját lelkünk gyökerének működéséről.

Nekem két „kedvenc micvém” van. Az egyik benne van ebben a hetiszakaszbán, a másik pedig szintén ebben az időszakban kezd egyre inkább aktuálissá válni.

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjamin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 170 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása:
ortimagazin@gmail.com.

Az első a cicit (szemlélőrojtok) micvája. Noha a kipa a legjellemzőbb, legismertebb zsidó vallási viselet, a Tóra azonban nem szól róla. Erős szokássá és öndefiníciónk szerves részévé vált az évszázadok során.

Amiről viszont ír a Tóra, az a cicit: a négysarkú ruhára akasszunk rojtokat, amik a micvákra emlékeztetnek minket, valahányszor rájuk pillantunk.

Mi van ennek a micvának a lelkében, a mélységében, ami annyira megérint?

A ruhánkon viseljük a Tóra micvéit, az Örökkévalóval való kapcsolatunkat. Nem rejtjük el, hanem büszkék vagyunk rá.

A néhai Lord Jonathan Sacks, brit főrabbi mondta: *„A nem zsidók büszkék azokra a zsidókra, akik büszkék a zsidóságukra. És szégyellik azokat a zsidókat, akik szégyellik a zsidóságukat.”*

Szavainak forrását megtaláljuk az Atyák bölcs tanításaiban: *„Mindenki, aki megtiszteli a Tórát, ő maga lesz megtisztelve a teremtmények által. És mindenki, aki megszenteltleníti a Tórát, ő maga lesz megalázva a teremtmények által.”* (Pirké Ávot 4:6)

Ez az üzenet, ez a mély igazság és lelki törvény szöges ellentétben áll azzal a téves benyomással, hogy úgy tudunk más vallású polgártársaink kedvében járni, ha hozzájuk válunk hasonlóvá, és nem hozakodunk elő nekik ezekkel az idejétmúltak tűnő, ősi furcsaságokkal.

A cicit a zsidó büszkeség szimbóluma. Nem is a nemzeti büszkeségé, hanem azé az érdemé, hogy a micvákon keresztül a Teremtőhöz tudunk közeledni.

A másik kedvenc micvám Szukot ünnepén a **sátorban alvás micvája**. Mivel a mi udvarunkban nem lehetséges felépíteni a sátrunkat, ezért ilyenkor szeretek keresni egy bérelhető lakást, az égre nyitott terasszal, és már most lefoglalni – még mielőtt elkelnek a zsinagógához közeli szálláshelyek.

Ennek a micvának a lelki gyökereiről és kötődéséről még remélem, később visszatérünk. Addig is kívánok minden kedves olvasónak tartalmas nyarat, lelki épülésünkre szolgáló időtöltést és inspirációt!

Kívánom mindannyiunknak a Teremtő áldását és segítségét a további izgalmas lehetőségek teljeskörű kihasználásához!

Szántó-Várnagy Binjomin

A kémek leckéje: az önbizalomhiány veszélye

Pontosan kiben nem hittek a kémek, amikor megkérdőjelezték, hogy sikerülhet a zsidó népnek a Szentföldet meghódítania?

A Teremtőben vagy saját magukban?

A 12 törzsből küldött 12 kém közül 2, Kálev és Jehosuá biztató, örömteli hírt hoztak az utazásukról. Nem így a többiek:

„De az emberek, akik velük mentek fel [álu], azt mondták: nem tudunk felmenni [láálot] a néphez, mert erősebb az nálunk.” (Mózes 4., 13:31)

A hagyomány szerint Izraelbe sosem „elme gyünk”, hanem mindig „felme gyünk”. A földrajzi elhelyezkedésétől függetlenül, spirituális jelentősége miatt úgy számítjuk, hogy az minden más országnál magasabban van, bárhonnan is jövünk.

Ezért írja a Tóra a fenti mondatban, hogy „felmentek” Izrael földjére. Ám – ugyanazzal a lendülettel! – azt is mondták, hogy nem tudnak „felmenni”. Akkor most hogy is van ez?

Nem tudnak felmenni – a néphez. Az a bizonyos nép, aki most az országban lakik, túlságosan magas színvonalú. Megijedtek az érdemeiktől!

Még pontosabban: úgy látták őket, hogy ők A Nép, akikhez fel kell menni. A mi népünknek kellene felemelkedni az ő „népi szintjükre”. Vagyis közösségi összetartó erejük, szervezési készségük van, ami belőlünk hiányzik – így érezték a kémek.

„A föld, amelyet bejártunk, hogy kikutassuk, egy olyan föld, ami elemészti lakosait. És

minden nép, amit láttunk benne, különleges emberek [ánsé midot].” (Mózes 4., 13:32)

Két fontos dolgot árul el ez az idézet. Az utóbbi az, hogy „nagy emberek” laknak a meghódítani kívánt országban: fizikailag hatalmasak, személyiségükben jelentősek.

Az *ánsé midot* jelentése szó szerint: „mértékek emberei”. A „mérték” mindkét dimenzióban olvasható: fizikai értelemben magasabbak, nagyobb mértékűek. Szellemi értelemben a „mérték” jelentése az, hogy milyen tulajdonságból, képességből mekkora mértéket kapott a Teremtőtől. A rabbinikus és modern héberben egyaránt a jó emberi tulajdonságokat úgy nevezik, hogy „midot tovot”.

A másik fontos információ, hogy az ország „elemészti lakosait”. Igaz, hogy az Örökkévaló azt mondta, hogy különleges országról van szó, természetfeletti áldásokkal és szentséggel, ámde ez azt is jelenti, hogy az ott élőknek magasabb követelményeknek kell megfelelniük.

A kémek pedig úgy érezték, hogy ezek a kiváló emberek, az ország nagyszerű lakosai áldozatául esnek ennek a magasabb mércének. Nem tudnak megfelelni a túlságosan szigorú isteni mércének. Ha pedig ez így van, akkor mit szóljunk mi? kérdezték a kémek a zsidó néptől, miközben saját kisebbségi komplexusukat mindenki másra is kiterjesztették.

„És óriásokat is láttunk ott, és olyanok voltunk a saját szemünkben, mint a szöcskék – és az ő szemükben is olyanok voltunk.” (Mózes 4., 13:33)

Ez a kép a leghíresebb mind közül: ilyennek látja az ember saját magát, olyannak látják mások őt is.

Most azonban láthatjuk, hogy ez a hasonlat csupán a jéghegy csúcsa, ami az önbizalomhiány négy különböző dimenzióját ragadja meg:

1. **„Felmenni a néphez”**: közösségi szervezethez.
2. **„Különleges emberek”**: egyéni tehetség, adottságok.
3. **„Elemészti lakosait”**: magas követelmények, szigorúbb ítélet.
4. **„Szöcskék voltunk a szemeikben”**: kicsinek érezzük magunkat.

A teljes ívet egyetlen rendszerbe foglalva: a legutolsó pont a végeredménye az első három komponensnek. Azért érezzük kicsinek magunkat, mert magas emberi minőséget, erős és összetartó közösséget látunk magunkkal szemben, illetve félünk a magas szinttel járó különleges kötelezettségektől és követelményektől.

A képek esetében ez a kisebbségi komplexus okozójává vált 40 év pusztai vándorlásnak.

Magukban nem hittek, és ez az, amit az Örökkévaló számon kért rajtuk. Lehetek nagyon vallásos, mélyen hívő emberek, akiknek az lett a vesztesége, hogy nem voltak képe-

sek a saját önértékelésüket a megfelelő, egészséges módon gondozni.

A *Mesech Chochmá (Meir Szimcha háKohen, 1843-1926, Litvánia)* híres történelmi összefoglalójában leírja azt, ahogyan a későbbi nemzedékek során ugyanez a hiba többször is megismétlődött. Az újonnan formálódó, szétszórattatásban élő zsidó közösség virágzóan indul, és sikeresen gyűmölcsözik, számos nagyszerű Tóratudóst és jámbor embert sikerül kinevelniük.

A későbbi nemzedékek azonban úgy érzik, hogy képtelenek az elődök nagyságával versenyezni. Az ember azonban vágyik a nagyságra. Ha a Tóra területén nem találja meg, megpróbálja máshol megszerezni. A Tórat elhagyják, és a világ népeivel kelnek versenyre, az ő „szakterületükön”. A Teremtő emiatt újabb száműzetés büntetését rója ki rájuk, és újabb közösség alakul, másik országban – és a kör kezdődik előlről.

Sokszor esik szó a szerénység fontosságáról és a gőgösség veszélyeiről. A fenti példák-ból azonban megtanulhatjuk, hogy mi van az érme másik oldalán. Kulcsfontosságú tényező mind az egyén, mind a közösség életében, hogy megtaláljuk a saját értékeinket, egyéni adottságainkat, melyekben nem kelünk versenyre senki mással.

Ezek adják az alapját az egészséges önbizalomnak, ami annyi minden máshoz szükséges az életben.

Az angyalok megérik imáink illatát

Nem könnyű a kezdő érdeklődőnek a zsinagógai imákhoz kapcsolódnia, hiszen azok héber nyelven íródtak.

Annak ellenére, hogy a Talmud elviekben megengedi azt, hogy mindenki a saját nyelvén imádkozzon, olyan nyelven, amit ért, a kialakult szokás mégis az, hogy ragaszkodunk a héber eredeti szövegekhez, melynek különleges ereje van¹.

Ennek az egyik lehetséges magyarázatát a Talmudban találjuk: mivel az angyalok is kizárólag héber nyelven értenek, ezért ha más nyelven mondjuk az imánkat, nem számíthatunk angyali közbenjárásra, segítségre az imáink feljebbvitelében (*Szotá 33a*).

Az adminisztráció mennyei rendszere

Egyáltalán, miért van szüksége az Örökkévalónak angyalokra ahhoz, hogy az imáinkat feljebb vigyék? Ő maga talán képtelen lenne meghallgatni az imáinkat?

Az igazság, hogy ez egy nagyon mély kérdés. A valódi kérdés az, hogy egyáltalán miért van szükség angyalokra?

Az egyszerű válasz az, hogy nem az Örökkévalónak van szüksége az angyalokra. Hanem nekünk, embereknek teszi egyszerűbbé a kapcsolatot az Örökkévalóval, aki nagyon megfoghatatlan, körülhatárolhatatlan és végtelen, hogy angyalok egész hada létezik, akiket keresztül Óhoz eljuthatunk.

De nem akarom tagadni, hogy ez a kérdés igen összetett, és nehezen közelíthető meg,

és mindez csupán leegyszerűsítése a valóságnak.

Bárhogy is legyen, az egyik oka annak, hogy héberül imádkozunk, az, hogy az angyalok segítségére számíthatunk.

A gondolatolvasás különleges joga

A középkori francia magyarázók, a toszafisták nem értették, hogy hogyan lehetséges az, hogy az angyalok nem értik meg a hébertől eltérő nyelveket? Hiszen még az ember gondolatait is képesek megérteni, nemhogy azt, amit más nyelven mondtak? (*Toszfot, Sábát 12b „seén”*)

Más magyarázók azonban azt nem értik, hogy

a toszafisták ugyan miből gondolják azt, hogy az angyalok ismerik az emberek gondolatait?

Hiszen mi a Teremtőt szoktuk azzal dicsérni, hogy képes arra, hogy „a szíveket vizsgálja”. Ez a fajta „gondolatolvasás” vajon nem az Ő privilégiuma? Talán minden angyalnak is lenne joga erre?

A Noám Elimelech (*Elimelech Weiszblum, 1717-1787, Lengyelország*), a lizenszki rebbe azt válaszolja, hogy a toszafistáknak igaza van. Hiszen a Midrásból azt tanultuk, hogy az imákért felelős angyal összegyűjti az imáinkat, és azokból díszeket készít a Teremtő koronájára (*Smot Rábá 21:4*).

Nem lehetséges azonban, hogy minden ima egyforma helyre kerül. A legszebb

¹ Ezenkívül nem utolsósorban arra ösztönzi a tanulókat, hogy mihamarabb igyekezzenek elsajátítani a szent nyelvek, a hébernek a rejtelmét.

imákból lesznek a mennyei korona leg-szebb díszei.

A kérdés már csak az, hogy honnan tudhatják az angyalok, hogy melyik ima mennyire szép, mennyire tiszta? Ehhez van szükségük arra, hogy az emberek szívét is vizsgálják, belelássanak a gondolataiba. Ezért feltételezték a toszafisták, hogy az angyalok is képesek a „gondolatolvasásra”.

Az imák illata felfedi az angyalok előtt lelki életünket

Ekkor azonban továbbra is kérdés marad az eredeti dilemma: ha a gondolatokat is látják, akkor a hébertől eltérő nyelveket hogyan is ne értenék? Miért is ne imádkozhatnánk más nyelven, mint héberül?

A *Noám Elimelech* szerint valójában az angyalok nem tudnak más nyelven, csak héberül. Azt viszont, hogy melyik ima hová kerüljön, enélkül is képesek megállapítani. Ugyanis minden micva, minden jócselekedet kellemes illattal gazdagítja az imát. Ugyanígy, ha rosszat tesz vagy gondol az ember, akkor az az imáját is „kellemetlen illatúvá” teszi.

Így egy egészen egyszerű angyal is, aki nem tud más nyelven, csak héberül, képes lesz

arra, hogy a szép imákat fontos helyre tegye. Elegendő „megszagolnia” az imát, és már tudja is, hogy hová való.

„Az az ember, aki egésznap őrizkedik minden rossz dologtól: hízélgéstől, hazugságtól, gúnyolódástól, haragtól, gőgtől, gyűlölettől, versengéstől, és minden más olyan dologtól, amik a lelki fejlődését veszélyeztetik, és mindehelyett Tóratanulással és jócselekedetekkel foglalkozik – az ilyen ember imájába minden jócselekedet különleges illatot ad.”

(Noám Elimelech, Beháálotechá 12:2)

A héber nyelvű imára viszont ezzel együtt szükség van, hogy magának az imának értse a tartalmát az angyal is.

Ez a gondolat igen motiváló. Rámutat arra, hogy mekkora hatással vannak hétköznapi cselekedeteink, viselkedésünk az imáink erejére. Megtanít minket arra, hogy hatással lehetünk a legfelsőbb világokra is, ahová eljuthatnak az imák.

És arra is ösztönöz, hogy a rossz dolgoktól őrizkedjünk, mert a túlvilágon – melyet Bölcsseink „az igazság világának” [*olám háemet*] is neveznek – pontosan láthatóak a rejtett szándékaink minősége.

Formálódó egyéniségek

A mostani hetiszakaszban Mózes kémeket küld, hogy kikémleljék az ígért országot, Izrael földjét.

A küldetés kudarccal ér véget: a visszaérkező kémek hitetlenségükkel elkese-
rítik a népet, mindenkit megrémítenek, és meggyőznek arról, hogy képtelenek lesznek legyőzni az ott élőket.

A nép elkecseregett zokogásban tör ki, és az Örökkévaló elrendeli, hogy ez a nemzedék ne is mehessen be Izraelbe. Így kerül sor a pusztai 40 éves vándorlásra.

Mielőtt azonban a Tóra bemutatja a kémeket, akiket Mózes küld, nagyon felmagasztalja őket, kiváló emberekként mutatja be mindegyiket. *Rási* meg is magyarázza, hogy ezen a ponton még valóban jó emberek voltak (*Mózes 4., 13:3*). Akkor mi történik velük, hogy később így megromlanak?

Többféle magyarázat is létezik arra, hogy miért lett végül a beszámolójuk mégis ilyen negatív.

Van, aki szerint attól tartottak, hogy ha elfoglalják Izraelt, új választásokat írnak ki, és ők elveszítik jelenlegi pozíciójukat. Mások szerint saját önértékelésük volt alacsony, féltek az idegenekkel szembeállni, így szem elől tévesztették azt, hogy az Örökkévaló fog harcolni helyettük.

Bármelyik magyarázatot is tekintjük, vég-
eredményben mégis gyökeresen megváltoz-
tak ezek az emberek. A küldetés elején di-
cséretre méltóak voltak, utána pedig ők let-
tek az okozói negyven év felesleges sivatagi
vándorlásnak.

**Azt láthatjuk ebből, hogy az emberek mi-
nősége megváltozhat a cselekedeteik által.**

Általában hajlamosak vagyunk úgy tekinteni a másokra, mint aki örökké ugyanolyan ma-
rad. Valóban mindnyájunknak vannak olyan
alaptulajdonságai, amik nehezen változnak.

*Időről-időre azonban felfedezhetjük a forra-
dalmi erejű változást egyes emberek szemé-
lyiségében, akár pozitív, akár negatív irány-
ba.*

A saját személyes életünkben sem mindegy,
hogy milyen utat választunk, milyen szoká-
sokat veszünk fel, milyen társaságot és célo-
kat választunk. Sokszor fejben tisztában va-
gyunk azzal, hogy mik az igazán fontos érté-
kek, a gyakorlatban mégsem az történik,
amit helyesnek gondolunk.

Érdemes odafigyelnünk erre a szinkronra.
Ez lehet az, ami eldönti, hogy személyisé-
günk emelkedő vagy süllyedő pályára áll.

2017. június 11.

Kedves Közösség,

Péntek este köszönt ránk Slách hetiszakaszának szombatja.

Az idén éppen sábeszre esik közösségünk elnökének, Vadász Magdának férje, *Vadász Gábor* utáni jorcájtja (*Gávriel Efráim ben Jáákov Cháim*), aki évekig elnöke volt közösségünknek.

Gábor különleges türelmes, szeretettel teli személyisége közkedvelt vezetővé tette, fontos örökséget hagyott maga után, melyet felesége szakadatlan kitartással és fiatalos energiával folytat. Gyermekük és unokáik rendszeres látogatói és aktív tagjai közösségünknek, még a külföldön élő tagok első útjainak egyike a zsinagógába vezet.

A jorcájt alkalmából *chájim áruchimot [hosszú életet]* kívánunk a hozzátartozóknak és azt, hogy Gábor emléke mindnyájunknak szolgáljon inspirációként!

Köszönjük a múlt heti látogatóinknak, *Lénárt Józsefnek*, az OR-ZSE végzős közösség-szervező szakos hallgatójának, *Klavanszkij Anatolijnak*, a Hunyadi téri zsinagóga kántorának, és *Rabbiner Elias Draynak* és Németországból idelátogató csoportjának, hogy jelenlétükkel és közreműködésükkel színesítették a szombatunkat!

Egyúttal gratulálunk az összes közösség-szervező szakos hallgatónak, akik a héten mindnyájan sikeres államvizsgát tettek!

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás péntek este: 20:24-ig (legkorábbi időpont 19:03)

Szombat kimenetele este: 21:46

A zsinagógában péntek este 18:00-tól tanulunk, 18:30-tól imádkozunk.

Szombat reggel 9:00-tól imádkozunk, majd felolvassuk a Tórából a hetiszakaszt. Utána kihirdetjük Támuz hónap újholdját, mely idén kétnapos (hétfő és kedd). Molád²: vasárnap délután 15:36 (15 chálákim³).

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el otthon mind a péntek esti ima után (legkorábban 21:46-kor), mind a szombat reggeli ima előtt (legkésőbb 8:45-ig).

Gut Sábesz, Sábát Sálom!

² Az újhold megszületésének pontos pillanata.

³ 1 chelek = 3.333 másodperc. 15 chálákim: 50 másodperc.